

„TURYZM” 1991, z. 2

Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz

ZNAJOMOŚĆ ŁODZI, JEJ ARCHITEKTURY I ZABYTKÓW
PRZEZ STUDENTÓW V ROKU GEOGRAFII, SPECJALNOŚĆ
GEOGRAFIA TURYZMU

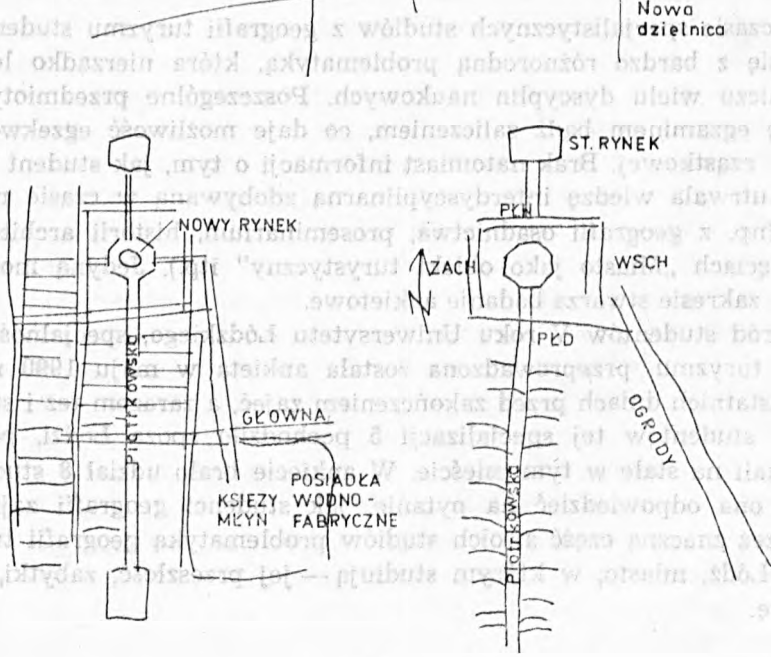
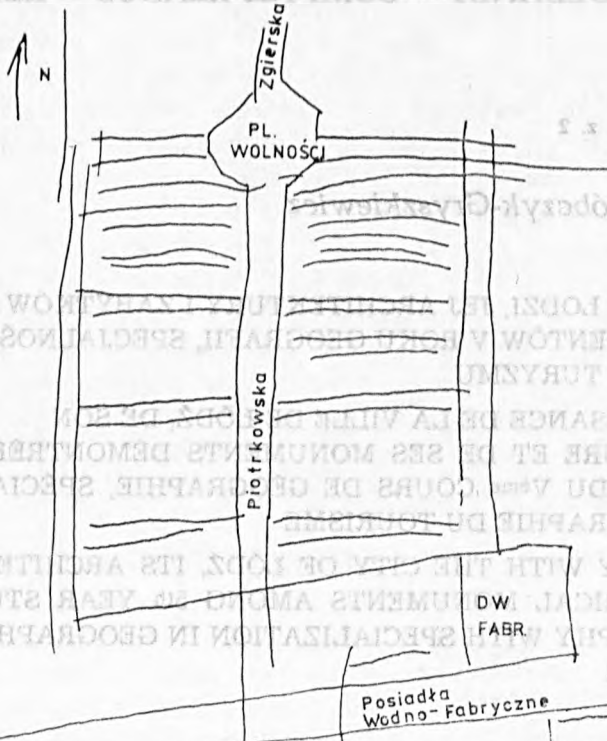
LA CONNAISSANCE DE LA VILLE DE ŁÓDŹ, DE SON
ARCHITECTURE ET DE SES MONUMENTS DÉMONTRÉE PAR LES
ÉTUDIANTS DU VÈME COURS DE GÉOGRAPHIE, SPÉCIALISTES
DE LA GÉOGRAPHIE DU TOURISME

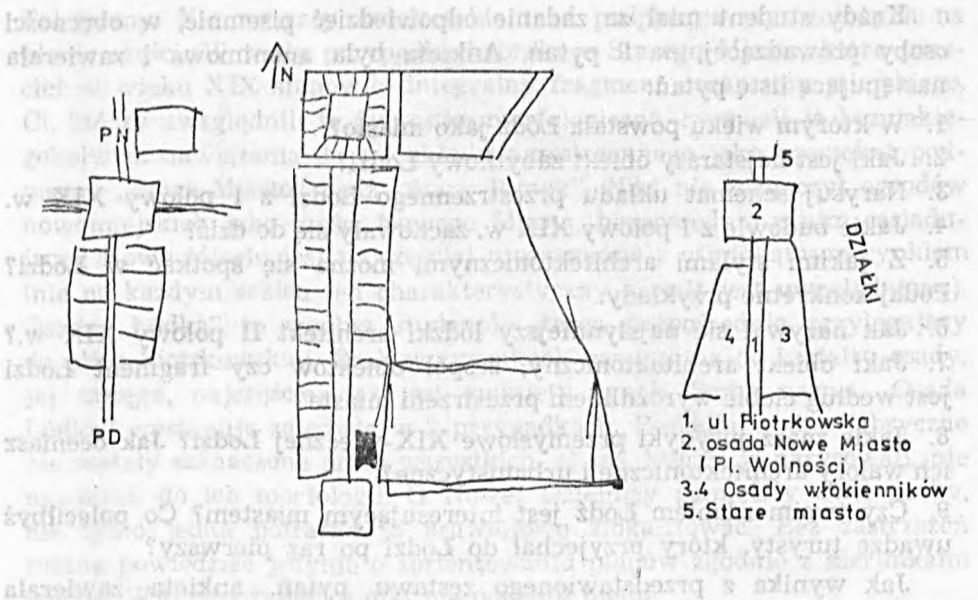
FAMILIARITY WITH THE CITY OF ŁÓDŹ, ITS ARCHITECTURE
AND HISTORICAL MONUMENTS AMONG 5th YEAR STUDENTS
OF GEOGRAPHY WITH SPECIALIZATION IN GEOGRAPHY
OF TOURISM

W czasie specjalistycznych studiów z geografii turystyki student spotyka się z bardzo różnorodną problematyką, która nierzadko leży na pograniczu wielu dyscyplin naukowych. Poszczególne przedmioty kończą się egzaminem bądź zaliczeniem, co daje możliwość egzekwowania wiedzy cząstkowej. Brak natomiast informacji o tym, jak student kumuluje i utrzuca wiedzę interdyscyplinarną zdobywaną w czasie różnych zajęć (np. z geografii osadnictwa, proseminarium, historii architektury, na zajęciach „Miasto jako obiekt turystyczny” itp.). Jediną możliwością w tym zakresie stwarza badanie ankietowe.

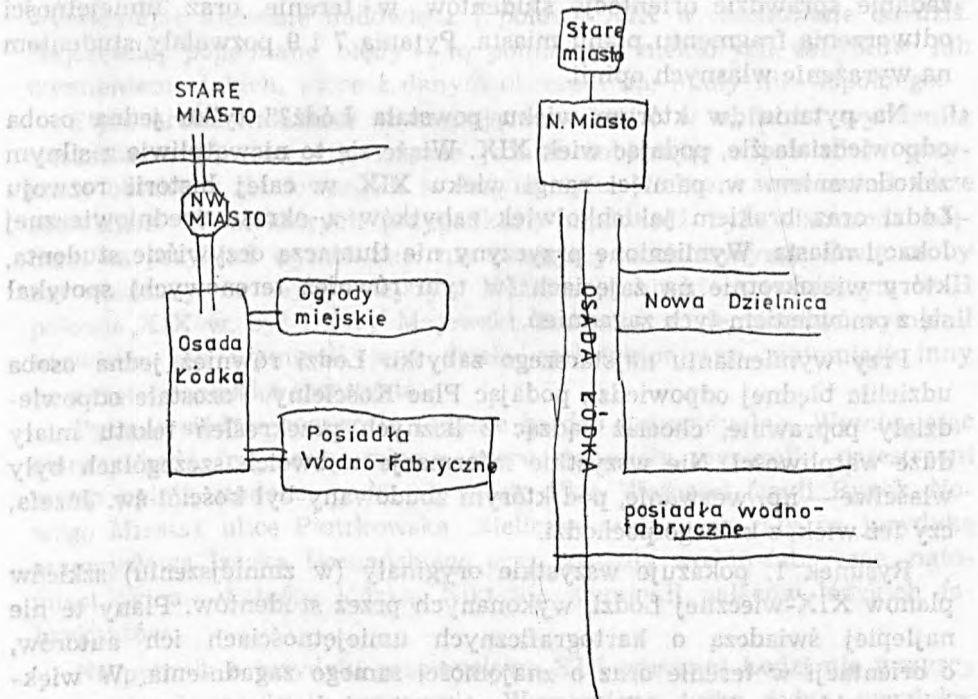
Wśród studentów V roku Uniwersytetu Łódzkiego, specjalności geografia turystyki, przeprowadzona została ankieta w maju 1990 r. Było to w ostatnich dniach przed zakończeniem zajęć, a zarazem też i studiów. Na 11 studentów tej specjalizacji 5 pochodziło spoza Łodzi, pozostali mieszkali na stałe w tym mieście. W ankiecie brało udział 8 studentów. Miała ona odpowiedzieć na pytanie, jak studenci geografii zajmujący się przez znaczną część swoich studiów problematyką geografii turystyki znają Łódź, miasto, w którym studiują — jej przeszłość, zabytki, architekturę.

SPRAWOZDANIA — COMPTES-RENDUS — REPORTS

1. ul. Piotrkowska
2. osada Nowe Miasto (Pl. Wolności)
- 3.4 Osady włókienników
5. Stare miasto

Rys. 1. Plany Łodzi w I połowy XIX w. narysowane przez studentów

Każdy student miał za zadanie odpowiedzieć pisemnie, w obecności osoby prowadzącej, na 9 pytań. Ankieta była anonimowa i zawierała następującą listę pytań:

1. W którym wieku powstała Łódź jako miasto?
2. Jaki jest najstarszy obiekt zabytkowy Łodzi?
3. Narysuj schemat układu przestrzennego Łodzi z I połowy XIX w.
4. Jakie budowle z I połowy XIX w. zachowały się do dziś?
5. Z jakimi stylami architektonicznymi można się spotkać w Łodzi? Podaj konkretne przykłady.
6. Jak nazywał się najślynniejszy łódzki architekt II połowy XIX w.?
7. Jaki obiekt architektoniczny, zespół obiektów czy fragment Łodzi jest według ciebie wyróżnikiem przestrzeni miasta?
8. Jakie znasz jurydyki przemysłowe XIX-wiecznej Łodzi? Jak oceniasz ich walory architektoniczne i urbanistyczne?
9. Czy twoim zdaniem Łódź jest interesującym miastem? Co poleciłbyś uwagę turysty, który przyjechał do Łodzi po raz pierwszy?

Jak wynika z przedstawionego zestawu pytań, ankieta zawierała zarówno zagadnienia szczegółowe jak i ogólniejsze. Pytanie 3 miało za zadanie sprawdzić orientację studentów w terenie oraz umiejętności odtworzenia fragmentu planu miasta. Pytania 7 i 9 pozwalały studentom na wyrażenie własnych opinii.

Na pytanie „w którym wieku powstała Łódź?” tylko jedna osoba odpowiedziała źle, podając wiek XIX. Wiąże się to niewątpliwie z silnym zakodowaniem w pamięci rangi wieku XIX w całej historii rozwoju Łodzi oraz brakiem jakichkolwiek zabytków z okresu średniowiecznej lokacji miasta. Wymienione przyczyny nie tłumaczą oczywiście studenta, który wielokrotnie na zajęciach (w tym również terenowych) spotykał się z omówieniem tych zagadnień.

Przy wymienianiu najstarszego zabytku Łodzi również jedna osoba udzieliła błędnej odpowiedzi, podając Plac Kościelny. Pozostałe odpowiedzi były poprawne, chociaż sądząc z licznych przekreśleń tekstu miały duże wątpliwości. Nie wszystkie informacje w swoich szczegółach były właściwe — np. wezwanie, pod którym zbudowany był kościół św. Józefa, czy też wiek, z którego pochodzi.

Rysunek 1. pokazuje wszystkie oryginały (w zmniejszeniu) szkiców planów XIX-wiecznej Łodzi, wykonanych przez studentów. Plany te nie najlepiej świadczą o kartograficznych umiejętnościach ich autorów, o orientacji w terenie oraz o znajomości samego zagadnienia. W większości szkiców nie uwzględniono proporcji między poszczególnymi elementami miasta. Na wielu błędnie zlokalizowano niektóre jednostki morfologiczne — np. ogrody nowomiejskie, Nową Dzielnicę czy Dworzec

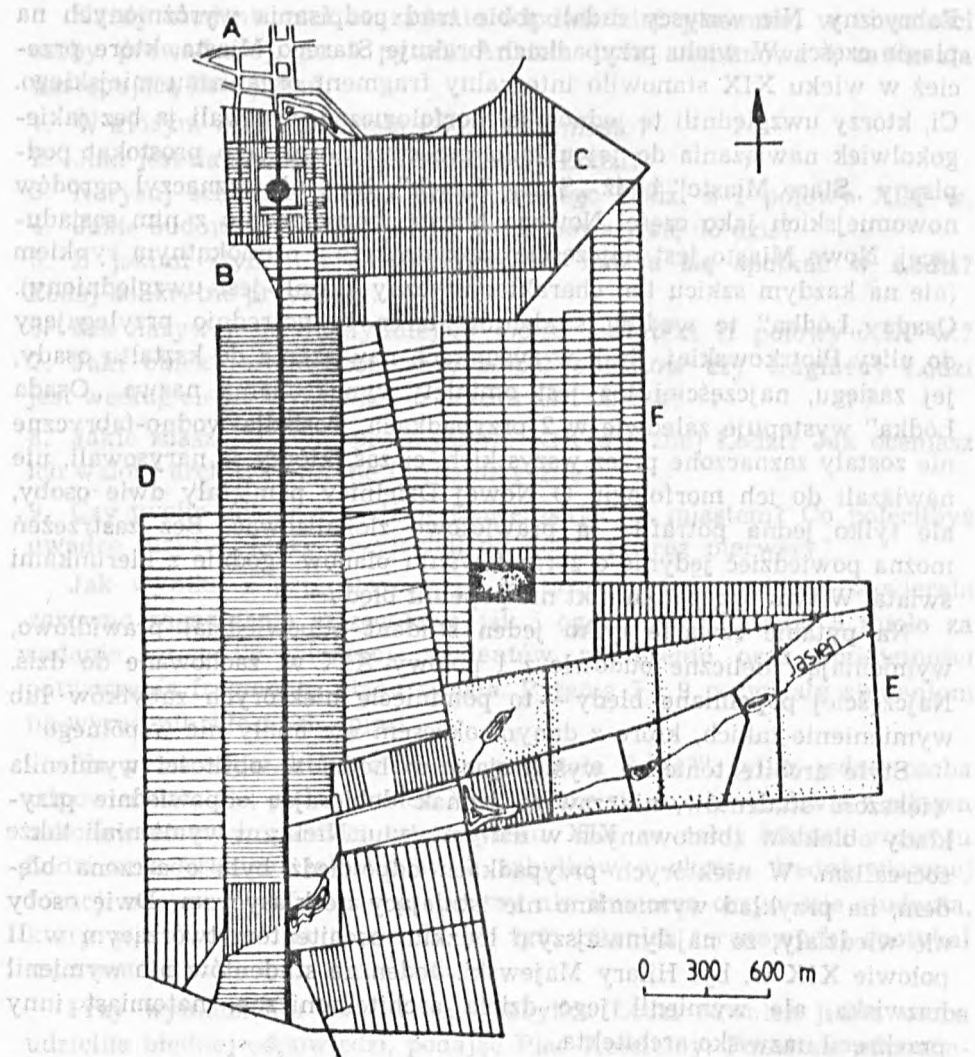
Fabryczny. Nie wszyscy zadali sobie trud podpisania wyróżnionych na planie części. W wielu przypadkach brakuje Starego Miasta, które przecież w wieku XIX stanowiło integralny fragment organizmu miejskiego. Ci, którzy uwzględnili tę jednostkę morfologiczną, rysowali ją bez jakiegokolwiek nawiązania do jej układu przestrzennego jako prostokąt podpisany „Stare Miasto” bądź „Stary Rynek”. Nikt nie zaznaczył ogrodów nowomiejskich jako części Nowego Miasta, bezpośrednio z nim sąsiadującej. Nowe Miasto jest najczęściej utożsamiane z ośmiokątnym rynkiem (nie na każdym szkicu ten charakterystyczny kształt jest uwzględniony). Osada „Łódka” to według studentów teren bezpośrednio przylegający do ulicy Piotrkowskiej. Brak w rysunkach nawiązania do kształtu osady, jej zasięgu, najczęściej też jest ominięty rynek. Sama nazwa „Osada Łódka” występuje zaledwie w 2 przypadkach. Posiadła wodno-fabryczne nie zostały zaznaczone przez wszystkich, ci zaś, którzy je narysowali, nie nawiązali do ich morfologii. O Nowej Dzielnicy pamiętały dwie osoby, ale tylko jedna potrafiła ją prawidłowo zlokalizować. Bez zastrzeżeń można powiedzieć jedynie o zorientowaniu planów zgodnie z kierunkami świata. W tym przypadku nikt nie popełnił błędu.

Na pytanie czwarte tylko jeden student odpowiedział prawidłowo, wymieniając nieliczne budowle z I połowy XIX w. zachowane do dziś. Najczęściej popełniane błędy — to pominięcie niektórych zabytków lub wymienienie takich, które z danym okresem nie miały nic wspólnego.

Style architektoniczne występujące w Łodzi w obfitości wymieniła większość studentów, nie zawsze jednak dobierając odpowiednie przykłady obiektów zbudowanych w danym stylu. Nieliczni wymieniali także socrealizm. W niektórych przypadkach odpowiedź była obciążona błędem, na przykład wymieniano nie istniejący neoklasycyzm. Dwie osoby nie wiedziały, że najslynniejszym łódzkim architektem tworzącym w II połowie XIX w. był Hilary Majewski. Jeden ze studentów nie wymienił nazwiska, ale wymienił jego dzieła architektoniczne, natomiast inny przekreślił nazwisko architekta.

Pytanie siódme zawierało zadanie bardzo indywidualne. Wymieniając obiekty bądź fragmenty miasta, które stanowiły wyróżniki przestrzeni w ich opinii, studenci podawali często Plac Wolności (czyli Rynek Nowego Miasta), ulicę Piotrkowską. Nieliczne osoby wskazały na jurydykę przemysłową Izaaka Poznańskiego oraz posiadła wodno-fabryczne, natomiast jedna — katedrę łódzką. Nikt nie wymienił pałaców łódzkich fabrykantów.

Na pytanie o jurydyki przemysłowe XIX-wiecznej Łodzi nie wszyscy studenci odpowiedzieli poprawnie. Wymieniono tylko jedną jurydykę. Kilka osób spolszczyło pisownię nazwiska Scheibler. Niektórzy błędnie nazwali jurydyką tereny należące do Ludwika Gayera. W pytaniu tym

Rys. 2. Właściwy plan Łodzi z I połowy XIX w.

A — Stare Miasto; B — Nowe Miasto; C — ogrody miejskie; D — osada „Łódka”; E — posiadła wodno-fabryczne; F — Nowa Dzielnica

należało także ocenić walory architektoniczne i urbanistyczne jurydyk. Ocena ta wypadła słabo — niektórzy w ogóle ją pominęli. Pozostali podkreślili rozległość (często określenie „państwo w państwie”), jak też unikalność tych założeń przestrzennych.

Ostatnie pytanie polegało na wyrażeniu opinii o Łodzi jako mieście będącym obiektem turystycznym. Wszyscy zgodnie stwierdzili, że jest ono interesujące, ale różna była skala ocen — od średnio do bardzo inte-

resującego. Podkreślano, że jest to związane z występowaniem zabytków przemysłowych. Jedna osoba stwierdziła, iż Łódź jest ciekawa, ale tylko dla znawców, a nie dla „zwykłych, prostych turystów”. Zwracano uwagę na unikalność architektury przemysłowej i założeń urbanistycznych XIX-wiecznej Łodzi. Padła także propozycja by dla kontrastu pokazywać jakąś nowoczesną fabrykę włókienniczą. Godne polecenia turystom były również — w opinii studentów — pałace pofabrykanckie oraz cała ulica Piotrkowska. Nikt nie wspomniał o łódzkiej secesji.

Ponieważ ankieta była anonimowa nie można ocenić, które z błędnych odpowiedzi popełnili studenci spoza Łodzi. Łodzianie mieli z pewnością ułatwione zadanie, chociaż trzyletnie specjalistyczne studia, w tym również dotyczące zagadnień związanych z Łodzią, powinny gwarantować poprawne odpowiedzi na wszystkie pytania.

Popelnione przez studentów błędy i nieścisłości będą cenną wskazówką dla prowadzących zajęcia na specjalizacji geografii turystyki na Uniwersytecie Łódzkim.

Dr Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz
Zakład Geografii Miast i Turyzmu
Instytut Geografii Ekonomicznej
i Organizacji Przestrzeni
Uniwersytet Łódzki
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
31 stycznia 1991 r.

Sylvia Kaczmarek

ĆWICZENIA TERENOWE Z GEOGRAFII TURYZMU W POLSCE
GRUPY PRACOWNIKÓW I STUDENTÓW FRANCUSKICH
Z UNIWERSYTETU W ANGERS

LES EXERCICES DE GÉOGRAPHIE DU TOURISME FAITS
EN POLOGNE PAR DES GROUPES DE TRAVAILLEURS
SCIENTIFIQUES ET D'ÉTUDIANTS DE L'UNIVERSITÉ D'ANGERS
FIELD STUDIES IN GEOGRAPHY OF TOURISM IN POLAND
OF A GROUP OF FRENCH RESEARCHERS AND STUDENTS
FROM THE UNIVERSITY IN ANGERS

Pomiędzy 8 a 22 lipca 1990 r. Zakład Geografii Miast i Turyzmu Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego po raz kolejny (czwarty) przyjął grupę pracowników i stu-